

Miljö- och klimatstrategi

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Bakgrund.....	4
Agenda 2030.....	4
Miljökvalitetsmål.....	5
Parisavtalet.....	5
Sveriges klimatpolitiska ramverk.....	5
Klimatanpassning.....	5
Regionala mål i Västerbotten.....	5
Region Västerbottens miljö- och klimatarbete.....	7
Omfattning och avgränsning.....	7
Planering och uppföljning av regionens klimatarbete.....	7
Region Västerbottens miljö- och klimatstrategi.....	9
Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet.....	9
Genomförande av åtgärder inom området Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet.....	9
Hälsosam och giftfri miljö.....	11
Genomförande av åtgärder inom området Hälsosam och giftfri miljö.....	11
Hållbar resursanvändning.....	13
Genomförande av åtgärder inom området Hållbar resursanvändning.....	13
Ordlista/Definitioner.....	14

Förord

Bakgrund

Den globala uppvärmningen är ett av vår tids största hot. Åtgärder måste vidtas för att temperaturökningen inte orsakar allvarligare och mer svåröverblickbara konsekvenser för ekosystem, biologisk mångfald och för kommande generationer.

Forskare vid Stockholm Resilience Centre har identifierat nio planetära gränser inom vilka mänskligheten kan fortsätta att utvecklas i generationer framöver. Om gränserna överskrids ökar risken för att det uppstår storskaliga eller oåterkalleliga miljöförändringar. Fyra av gränserna har redan passerats, det gäller klimat, förlust av biologisk mångfald, förändrad markanvändning och flöden av fosfor och kväve.

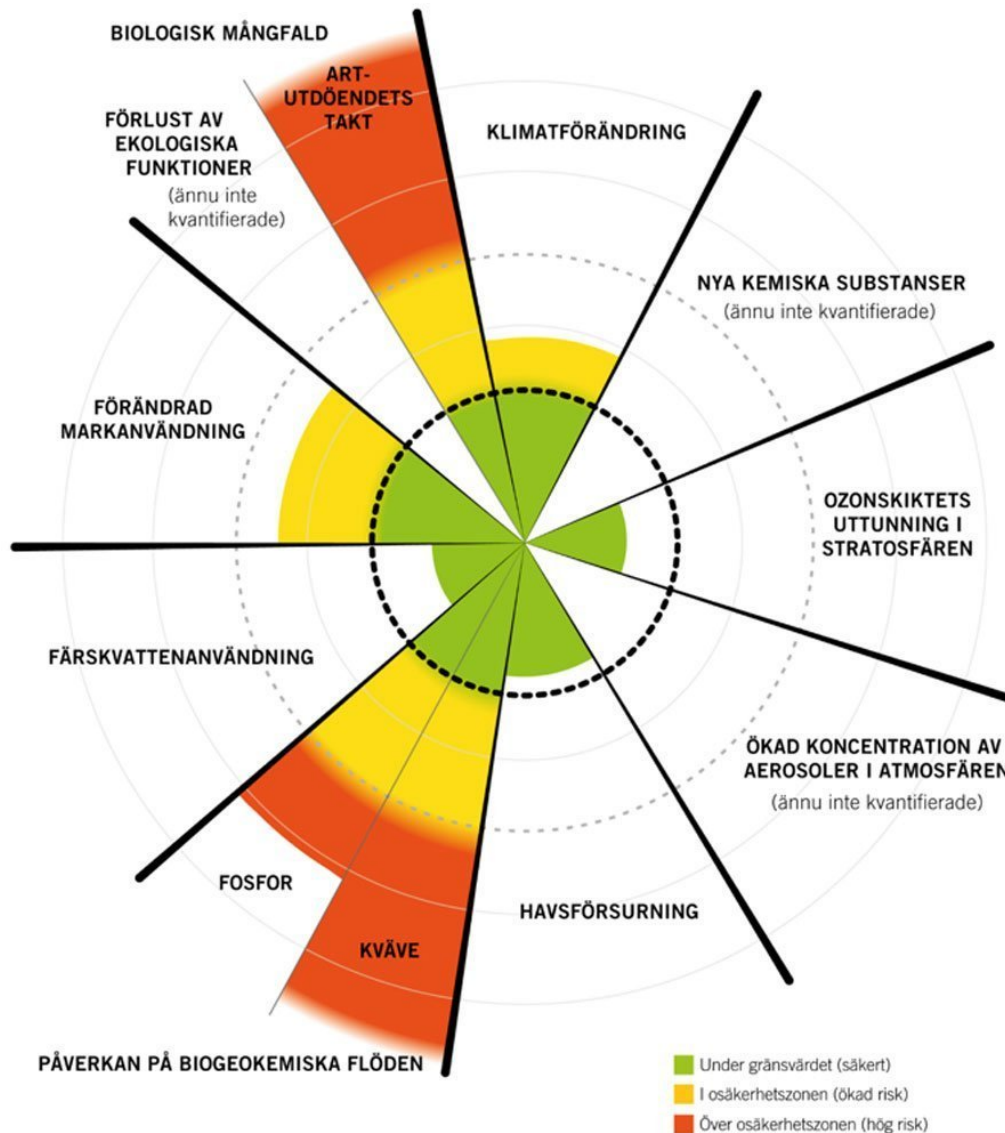


Bild 1: J. Lokrantz/Azote based on Steffen et al. 2015. Stockholm Resilience Center

Studier har visat att beteenden som är negativa för miljön i många fall är densamma som de beteenden som ligger bakom riskfaktorer för sjukdom, tidig död och sociala problem i samhället. Genom att arbeta med miljö- och klimatfrågan påverkas människors hälsa.

Agenda 2030

Hållbar utveckling innebär en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. FN:s Agenda 2030 innehåller 17 globala mål som utgår från alla tre dimensioner av hållbar utveckling. Den ekonomiska dimensionen handlar om att hushålla med tillgängliga resurser och att använda dem på ett sätt som är genomtänkt och långsiktigt. Med den sociala dimensionen avses ett samhälle som tillgodoser människans behov som till exempel sanitet, att få äta sig mätt, trygghet men även jämställdhet och demokrati. Den ekologiska dimensionen innebär att vi inte överexploaterar jordens resurser, utan ser till att vi utvecklar samhället i samklang med, och nyttjar naturen inom de gränser som ekosystemen klarar av. Den miljömässiga/ekologiska basen utgör ramarna för hållbar utveckling och ekonomin utgör verktyget för att nå de sociala målen inom de ekologiska gränserna.

Miljökvalitetsmål

Miljömålen beskriver vad som är en god miljö i Sverige och är utgångspunkt för olika styrmedel och för hela samhällets arbete med miljöfrågor. Att arbeta med miljömålen innebär att vi uppnår den ekologiska dimensionen av Agenda 2030 i Sverige. Miljömålen består av ett övergripande generationsmål och 16 delmål. Enligt generationsmålet ska vi till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Parisavtalet

Parisavtalet är ett globalt avtal som trädde i kraft 2016. Kärnan i avtalet handlar om att begränsa den globala uppvärmningen genom att minska utsläppen av växthusgaser. Viktiga punkter i avtalet är att hålla den globala uppvärmningen under 2 grader och helst under 1,5 grader, att länderna successivt ska skärpa sina åtaganden och uppdatera dem vart femte år, stöd ska utgå från industrialiserade länder till utvecklingsländer.

Sveriges klimatpolitiska ramverk

Sverige klimatpolitiskt ramverk består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Det långsiktiga målet innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045. Klimatmålet för inrikestransporter, förutom inrikesflyg, är att den svenska fordonsflottan ska minska med 70% 2030 jämfört med 2010. Målen utgår från ett territoriellt perspektiv och omfattar utsläpp inom Sveriges gränser.

Klimatanpassning

Även med ambitiösa åtgärder för att reducera utsläppen kommer Sverige och övriga länder att behöva anpassa sig till nya förutsättningar. Regeringens mål är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle, som aktivt möter klimatförändringarna genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter.

Regionala mål i Västerbotten

Länsstyrelsen i Västerbottens Klimat- och energistrategi 2020 har som syfte att inspirera och förmå länets aktörer agera för minskad miljöpåverkan för att uppnå det nationella klimatmålet.

Syftet med den regionala utvecklingsstrategin För Västerbotten 2020 - 2030 (RUS) är bland annat att inspirera och engagera medborgare och organisationer i deras dagliga arbete för Västerbottens hållbara utveckling.

Region Västerbotten är en av länets största arbetsgivare och den verksamhet som bedrivs innebär en stor förbrukning av varor och tjänster, många transporter av patienter, personal och produkter och

en förbrukning av vatten och energi vilket påverkar miljö och klimat. Som offentlig aktör har vi stor möjlighet att påverka och vara föredöme i länets omställning till att bli klimatneutrala.

I Region Västerbottens miljöpolicy och regionplanen för 2020 står att Västerbotten är en ledande miljöregion.

Region Västerbottens miljö- och klimatarbete

Med utgångspunkt i miljöpolicy och regionplan ska vi verka för att vår verksamhet ska vara klimatneutral och klimatanpassad, hälsosam och giftfri samt resurseffektiv.

Region Västerbottens klimatkartläggning visar att utsläppen är ca 75 000 ton koldioxidekvivalenter per år. Resultaten utgör basår för fortsatt klimatarbete. För att regionen ska vara en klimatneutral verksamhet år 2045 behöver utsläppen minska med minst 3 000 ton CO_{2e} per år.

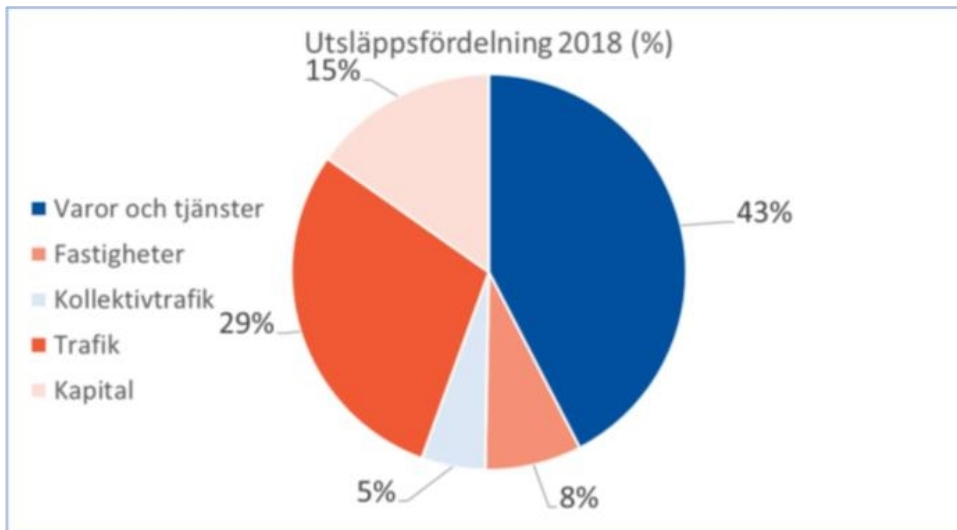


Bild 2. Region Västerbottens totala sammanvägda klimatpåverkan. Källa – Klimatkartläggning Region Västerbotten, klimatkartläggning år 2018

Omfattning och avgränsning

Miljö- och klimatstrategin gäller Region Västerbottens interna verksamheter, det vill säga de frågor som styrelse/nämnder och verksamheter har direkt rådighet över i våra roller som till exempel vård- och servicegivare, arbetsgivare, samhällsaktör, ledare och medarbetare. Miljö- och klimatstrategin beskriver målsättningarna och processen för att minska den miljö- och klimatpåverkan som verksamheten orsakar. De klimatpåverkande utsläppen kommer från regionens totala utsläpp, det vill säga de utsläpp som sker i Sverige och utomlands.

Planering, genomförande och uppföljning av regionens miljö- och klimatarbete

Regionfullmäktige fastställer miljö- och klimatstrategin som utgör grunden för regionens långsiktiga miljö- och klimatarbete.

Styrelser och nämnder beslutar om miljö- och klimatåtgärder i sina verksamhetsplaner för varje mandatperiod. I verksamhetsplanerna ingår mätbara indikatorer.

Regiondirektör och förvaltningschefer ansvarar för att miljö- och klimatstrategin genomförs inom respektive förvaltning, beslut efterlevs och resultat av miljöarbetet rapporteras till styrelse och respektive nämnder.

Varje verksamhet ansvarar för att arbeta med miljö- och klimatstrategin utifrån sin egen verksamhetsstyrning. Planering och uppföljning av miljö- och klimatstrategin ska integreras i regionens övriga planerings- och uppföljningsarbete.

Regionens miljöledningssystem är ett stöd för ett systematiskt miljöarbete. Utbildning till samtliga medarbetare en förutsättning för att uppnå mål och indikatorer.

Ett preliminärt klimatbokslut ingår i årsredovisningen. En separat miljöredovisning med ett slutgiltigt klimatbokslut tas årligen fram och biläggs delårsredovisningen. Ett fördjupat klimatbokslut tas fram vart fjärde år för varje mandatperiod. Vedertagen standard används för att beräkna och rapportera utsläpp av växthusgaser, till exempel GHG-protokoll.

Miljö- och klimatstrategin gäller tillsvidare och revideras vid behov.

Region Västerbottens miljö- och klimatstrategi

Miljö- och klimatstrategin utgår från de områden där regionen har störst miljöpåverkan, d.v.s. Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet, Hälsosam och giftfri miljö samt Hållbar resursanvändning. För samtliga områden formuleras inriktningsmål i syfte att nå regionens övergripande mål att vara en ledande miljöregion. Inom klimatområdet formuleras dessutom långsiktiga tidsatta mål som syftar till att staka ut vägen till en omställning i linje med Sveriges klimatlag.

Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet

(Globala mål: 3, 7, 9, 11, 13)

Fullmäktige fastställer följande inriktningsmål i miljö- och klimatstrategin:

1. Vi ska minska vår klimatpåverkan för att uppnå en fossilfri och klimatneutral verksamhet
Tidsatta klimatmål:
 - 1.1. Region Västerbottens verksamhet ska vara klimatneutral år 2045
 - 1.2. Region Västerbottens markbundna transporter ska vara fossilfria år 2030
2. Vår verksamhet ska vara anpassad till ett förändrat klimat

Genomförande av åtgärder inom området Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet

Inledningsvis läggs fokus på direkta utsläpp som till exempel förbränning av fossila bränslen i egna fastigheter och utsläpp från egna eller leasade fordon och indirekta utsläpp som till exempel förbrukning av el, fjärrvärme och fjärrkyla (scope 1 och 2 enligt GHG-protokollet) där regionen har stor möjlighet att påverka klimatutsläppen.

Arbete genomförs för att minska övriga indirekta utsläpp som till exempel utsläpp från inköp av varor och tjänster och materialförbrukning (scope 3 enligt GHG-protokollet) där arbetet förväntas intensifieras i takt med att kunskapsunderlaget förbättras.

När direkta och indirekta utsläppsminskningar har genomförts kan arbete med att minska utsläpp genom alternativa åtgärder till exempel kolinlagring eller klimatkompensation genomföras för att nå målet att inte ha några nettoutsläpp och därigenom bli klimatneutral. Utvecklingen inom detta område förväntas öka de närmaste åren.

Övergripande områden där aktiviteter kommer att genomföras för att nå miljö- och klimatstrategin är:

Förnybar energi

Ett av de områden där vi har stor möjlighet att genomföra förändringar för en minskad klimatpåverkan är i regionens fastigheter där vi arbetar med att införa förnybar energi (scope 1 och 2 enligt GHG-protokollet). Det kommer bland annat att ske tillsammans med leverantörer av el, värme och kyla. Regionen inför också successivt egenproducerad förnybar el, till exempel sol.

Fossilfria marktransporter

Transporterna (scope 1, 2 och 3 enligt GHG-protokollet) har en betydande klimatpåverkan för regionen. Arbete med fossilfria marktransporter till år 2030 för den trafik som regionen genererar kommer att i första hand komma att fokuseras på den trafik som regionen bekostar d.v.s. kollektivtrafik, sjukresor, tjänsteresor och godstransporter. Arbete ska också genomföras för transporter som regionen inte bekostar som till exempel arbetspendling.

Minskad klimatpåverkan från varor och tjänster

Varor och tjänster (scope 3 enligt GHG-protokollet) står för en betydande del av regionens klimatpåverkan. Utsläppen uppstår till stor del i samband med tillverkning som ofta sker i andra länder. Påverkan kommer också från våra användningsmönster. Detaljerad information för beräkning om påverkan på klimatet saknas ofta inom detta område. Arbete ska genomföras till exempel genom att ställa miljökrav i upphandling.

Effektiv resursanvändning

En viktig del för att minska klimatpåverkan är att använda resurserna på ett hållbart sätt (scope 1, 2 och 3 enligt GHG-protokollet). Några fokusområden är effektiv energi- och materialanvändning.

Klimatanpassning

Anpassning av regionens verksamheter till de förändringar som ett varmare klimat innebär, såsom förändrat sjukdomspanorama, värmeböljor, skyfall och förändrad havsnivå genomförs fortlöpande.

Hälsosam och giftfri miljö

(globala mål: 3, 6, 8, 9, 12, 14, 15)

Fullmäktige fastställer följande inriktningsmål i miljö- och klimatstrategin:

3. Vi ska minska användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med dessa
4. Vi ska minska utsläpp och kassation av läkemedel
5. Vi ska gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster vid utvecklande av regionens fastigheter samt vid inköp

Genomförande av åtgärder inom området Hälsosam och giftfri miljö

Fortlöpande arbete sker i samband med inköp där vi undviker kemiska ämnen, produkter och varor med miljö- och hälsofarliga egenskaper samt minimerar riskerna vid användning och avfallshantering. På samma sätt arbetar vi med farliga ämnen kopplat till ny- och ombyggnationer av fastigheter. Fortlöpande arbete sker också med att minimera miljöpåverkan inom läkemedelsområdet.

För att gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska hänsyn tas till detta vid fastighetsplanering och inköp.

Övergripande områden där aktiviteter kommer att genomföras för att nå miljö- och klimatstrategin är:

Giftfria kemiska produkter och varor

Regionen använder en stor mängd varor och kemiska produkter som innehåller farliga ämnen och som under sin livstid kan orsaka skada på människor, djur och växter. För att skydda människors hälsa och den biologiska mångfalden behöver spridningen av farliga ämnen förebyggas och minskas. Arbete ska bland annat genomföras genom miljökrav i upphandling och utfasning av befintligt sortiment innehållande farliga ämnen. I samband med ny- och ombyggnation väljs miljöbedömda material, till exempel enligt Byggvarubedömningen. För att uppnå en hälsosam inomhusmiljö eftersträvas hög standard till exempel Miljöbyggnad guld.

Minska utsläpp och kassation av läkemedel

Läkemedlens miljöpåverkan finns i alla led från tillverkning, konsumtion samt avfalls- och avloppshantering. Arbete genomförs bland annat genom information till förskrivare och allmänhet, kassation av läkemedel och miljökrav i upphandling.

Närproducerade och ekologiska livsmedel

För att uppnå Sveriges livsmedelsstrategi ska vi upphandla ekologiska och närproducerade livsmedel till patienter, personalmatsalar samt vid arrangemang och konferenser.

Biologisk mångfald

Väl fungerande ekosystem har förmågan att klara av störningar samt anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat, så att de kan fortsätta leverera ekosystemtjänster. I samband med att fastighetsplaner tas fram tas hänsyn till hur biologisk mångfald ska gynnas.

Hållbar resursanvändning

(globala mål 8, 11, 12, 17)

Delmålen under detta avsnitt bidrar till att delmålen under avsnitten Klimatneutral och klimatanpassad verksamhet och Hälsosam och giftfri miljö kan nås.

Fullmäktige fastställer följande inriktningsmål i miljö- och klimatstrategin:

6. Vi ska vara energieffektiva
7. Vi ska minska och agera cirkulärt vid användningen av material och naturresurser

Genomförande av åtgärder inom området Hållbar resursanvändning

Fortlöpande arbete med energieffektiviseringar av regionens resor, fastigheter och lokaler.

Arbetet intensifieras med att använda material cirkulärt och förebygga avfall genom ett förändrat konsumtionsmönster.

Övergripande områden där aktiviteter kommer att genomföras för att nå miljö- och klimatstrategin är:

Energieffektivitet

Fortsatt arbete med att energieffektivisera den el, värme och kyla som används i regionens verksamheter genom bland annat att optimera driften av fastigheterna och genom att ställa höga krav på energieffektivitet vid ny- och ombyggnation till exempel Miljöbyggnad guld. Den el som används till belysning, datorer och annan elektrisk utrustning kan minskas bland annat genom att miljökrav ställs vid upphandling och utbildning till den personal som använder utrustningen.

Cirkulära system

Genom att använda material mer effektivt kan deras livslängd och värde öka. Samtidigt minskar både uttaget av ny råvara och deponeringen av avfall. Det bidrar till att minska klimatpåverkan och användningen av farliga ämnen. Arbetet med att minska användningen av förbrukningsmaterial och öka användningen av flergångsmaterial ska stimuleras. Vi jobbar också för att allt fler materialområden ska bli cirkulära.

Minska mängden avfall och öka andelen källsorterat avfall

Övergång till mer cirkulära system är ett sätt att minska mängden avfall. För att det avfall som uppstår ska kunna återvinnas i större utsträckning och bli en resurs behöver bland annat miljökrav ställas i upphandling samt fortsatt arbete med att utveckla källsorteringen för regionens verksamheter.

Ordlista/Definitioner

Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, från bland annat landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem och de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.

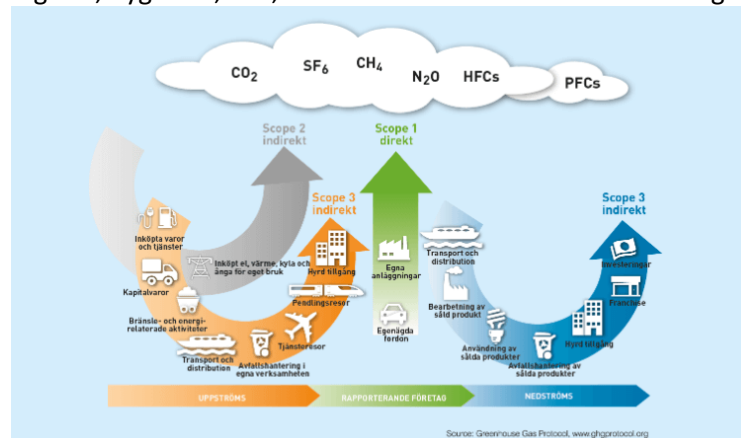
Ekosystemtjänster visar den nytta människan får från naturens arbete som när växter renar luft, buskar dämpar buller, bin pollinerar grödor eller att vistas ute i naturen har positiva hälsoeffekter. Det är också att stadens gräsmattor renar regn- och snövattnet från tungmetaller och skadliga partiklar eller att bakterier och maskar gör jorden bördig.

GHG-protokoll The Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet) är den mest etablerade standarden för att beräkna och rapportera utsläpp av växthusgaser. Den har tagits fram för att underlätta organisationers redovisning och styrning av utsläpp av växthusgaser samt för att göra klimatredovisning mer transparent, konsekvent och jämförbar mellan organisationer.

Scope 1 - direkta utsläpp. Förbränning av fossila bränslen (bensin, olja och kol) för t.ex. tillverkning i egenägda fabriker eller utsläpp från egenägda eller leasade fordon/ maskiner.

Scope 2 - indirekta utsläpp, Förbrukning av el, fjärrvärme och fjärrkyla.

Scope 3 - indirekta utsläpp, Utsläpp från inköp av varor och tjänster t.ex. logistik, flygresor, taxi, hotellnätter och materialförbrukning.



Källa: Tricorona.se

Klimatneutral inga nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären